

venit, breviter et pro curta nostra supellectile dissereremus. Quod enim abhinc biennio ad nos perlatum est sigillum eburneum singulari artificio perfectum quum propter operum ex hac materia factorum infrequentiam, tum propter eximiam ipsius signi elegantiam dignum visum est, quod ex temporum naufragio servatum in lucem protraheretur. Sed quum hoc scripturarum scholasticarum genus non solum doctorum hominum causa edi, verum etiam discipulis tradi soleat, in argumento tractando ita erat versandum, ut non modo lectorum eruditorum ratio habita esse videretur, sed ad adolescentium quoque captum oratio nonnihil se accommodaret. Quod iudices aequi velim meminerint, si in disputatione jam-jam exordienda nonnulla exposita offendent, quibus me supersedere potuisse putent.

I.

Tu igitur, gratiose lector, sine in mentem tibi revocari *Ausonii* prooemium suavissimi idyllii, quod inscriptum est *Mosella*; hujus enim v. 7. poeta mitiore dignus aetate

Praetereo, ait, arenem silientibus undique terris

Dummissum riguasque perenni fonte Tabernas.

Has autem *Ausonii* *Tabernas* hodie constat vicum fuisse, cui nomen *Belginum* ²⁾, ad viam militarem, quam sollers Romanorum industria *Magontiacum* inter et *Augustam* *Trevirorum* straverat. Ejus quidem vici pauca nunc vestigia ex terra eminent, inque iis turris longe lateque conspicua, quamquam ne haec quidem satis certa offert indicia originis Romanæ. Sed solum etiam nunc rudera tanta condit, ut accolis et gratissimam et copiosissimam ædificandi materiam suppeditet. Quo in loco rusticus quidam abhinc triennium, quum lapides effoderet, murum offendit vetustate collapsum, cujus inter partes disjectas duo lapides ita corruerant, ut quasi quoddam tectum efficerent. Quo casu sane quam felice factum est, ut ab interitu defenderetur pulcherrimum signum eburneum ibi repertum, quod deinceps a rustico velut res futilis ac frivola peregrinanti cuidam dono datum et ab hoc mihi venditum est.

Est vero illud sigillum, cujus adumbrationem pari magnitudine, a *Feldmanno* collega conjunctissimo factam, huic libello adjungendam curavimus, ita compositum, ut adspiciatur vir nudus, florenti aetate, qui propero, ut videtur, gressu incedens humeris gestat juvenem pariter nudum capite sine dubio graviter vulneratum; nam laeva manu caput ita premit, ut de vulnere nemo posset dubitare, etiamsi minore arte in oris lineamenti expressa esset tam clara dolorum significatio, ut eorum acerbitatem vel spectantes sentire videamur; gestantis autem vultus summa perfusus misericordia laboranti advertitur, quasi aegritudinem

²⁾ Vid. praeter *Ausonii* intpp. egregia disputatio *Der Vicus Belginum etc.* von *Chassot* v. *Florencourt*; *Jahrb. des Vereins von Alterthumsfreunden im Rheinlande*, III, p. 43. ss.

cari capitis blanda voce solaturus. Verum enimvero non solum ex facie utriusque virtus artificis elucet, sed omnis corporum conformatio ita est ad veritatem expressa, singula membra, sicciora in majore natu, in minore contra mollia ac delicata, tanta arte perfecta, capillus et barba et nervi et venae tam diligenter elaborata, ut opus et homines ejusmodi rerum cupidos allicere, et intelligentium animos capere posse videatur. Huc accedit, quod signum non ex pluribus partibus coagmentatum, sed ex solido ebore factum tam integrum aetatem tulit, ut ne minima quidem læsio appareat, nisi quod fossoris ligone majoris hominis pedes et basis, qua eum probabile est stetisse, abscissa sunt nec reperiri potuerunt.

De origine operis vix dubitatio oboriri posse videbatur reputanti repertum illud esse in loco, qui manifesta Romani cultus vestigia retinebat, in quo identidem ad nostros usque dies nummi, vasa, lateres, lapides inscripti, denique omne genus reliquiae Romanae dominationis cruebantur ³⁾, in quo post Germanorum incursiones, quae Romano imperio in his regionibus finem, cultus atque humanitatis monumentis exitium attulerunt, nemo mortalium habitaverat. Sed ecce! factum est, quod nunquam fieri posse putaveram. *Aemilius enim Cauer* Cruccenacensis, suavissimus olim collega et ipse eximius sculptor, cui signum nostrum, quo mirifice delectabatur, commodaveram, illud *Ernesto Foerster* Monacensi, homini artium studiis claro et in his rebus inprimis versato, ostendit. Qui primum artificium admiratus præclaram rem esse clamavit; sed antiquum sibi videri negavit: se eo inclinare, ut opus esse judicaret *Benvenuti Cellinii* Florentini, cujus etiam alia exstarent ornamenta insigni opere eburnea. Quo viri peritissimi judicio vehementer animo commotus sum; sed iterum iterumque pensitato, quid verum esset, facere non potui, quin in priore sententia perstarem. Cogitari enim nequit, quo casu factum sit, ut sæculo sextodecimo in regionem illam incultam ac derelictam tale opus deferretur; etiam minus conjectura assequimur, quo fato illud in ruinas parietinarum Romanae mansionis ingenti terrae mole coopertas conjectum sit. Quae sententia egregie firmata est amicissimi *Caueri* judicio, „sibi nihilominus signum antiquo artificio factum videri“ pronuntiantis. Novum denique, et quod solum sufficeret, firmamentum opinioni accessit, quum ex *Welckero*, Viro Clarissimo et primario Almae Rhennanae ornamento, cui ex Græco itinere reduci rem dijudicandam proposueram, fere eadem audirem ⁴⁾. Pro certo igitur habeto, mi lector, tibi non falsam et ementitam venditari antiquitatem, qualem Anglis peregrinantibus passim obtrudunt nebulones Itali.

³⁾ Vid. Chassot de Florencourt l. l.

⁴⁾ Poteram etiam, si opus fuisset, adducere *Winckelmannum*, cujus haec sunt verba: „An dem Haupt ist eine kurze Stirn den Begriffen der alten Künstler von der Schönheit dergestalt eigen, dass dieselbe ein Kennzeichen ist, vielmals eine neue Arbeit von der alten zu unterscheiden. Durch eine hohe Stirn allein habe ich an manchem Kopfe, den ich nicht in der Nähe betrachten können, erkannt, dass derselbe neu ist.“ (*Winckelmann's Werke*, herausgeg. von Meyer und Schulze, B. IV, S. 168.) Adspice jam utriusque capitis frontem, ut ne hanc quidem antiquitatis notam simulacro deesse agnoscas.